

EPICKI THRILLER WOJENNY
OPARTY NA FAKTACH

ZDOBYSZKA OSCARA
RUSSELL CROWE

ZDOBYSZKA OSCARA
RAMI MALEK

LEO WOODALL

JOHN SLATTERY

MARK O'BRIEN

NOMINOWANY DO OSCARA
ORAZ RICHARD E. GRANT

NOMINOWANY DO OSCARA
MICHAEL SHANNON

NORYMBERGA

REŻYSERIA JAMES VANDERBILT

OFFICIAL SELECTION
tiff50
TORONTO INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL 2025

AFI FEST
CENTERPIECE
SELECTION

SSIFF
OFFICIAL SELECTION

ZURICH
FILM FESTIVAL
OFFICIAL SELECTION

WALDEN MEDIA, BLUESTONE ENTERTAINMENT i TITAN MEDIA PRESENTA BLUESTONE ENTERTAINMENT, WALDEN MEDIA, MYTHOLOGY ENTERTAINMENT i TITAN MEDIA PRODUKOWAŁA W FILMSQUAD
JAMES VANDERBILT z RUSSELL CROWE, RAMI MALEK, LEO WOODALL, JOHN SLATTERY, MARK O'BRIEN, COLIN HANKS, WRENN SCHMIDT, LYDIA PECKHAM z RICHARD E. GRANT i MICHAEL SHANNON "NORYMBERGA" z JOHN PAPSIDERA, ISA i BRIAN TYLER
BARTHOLOMEW CARISS z TOM EAGLES, a z E. STEWART z DARIUSZ WOLSKI, a z BROOKE SAPERSTEIN, ANNIE SAPERSTEIN, BEAU TURPIN, W. PORTER PAYNE, JR., JACK EL-HAI, PAUL NEUNSTEIN, GÉZA DEME, TAMÁS HAJNAL
PRZEDKÓW RICHARD SAPERSTEIN, p.g.a. BRADLEY J. FISCHER, p.g.a. JAMES VANDERBILT, p.g.a. FRANK SMITH, WILLIAM SHERAK, p.g.a. BENJAMIN TAPPAN, CHERILYN HAWRYSH, ISTVÁN MAJOR, GEORGE FREEMAN z "THE NAZI AND THE PSYCHIATRIST" z JACK EL-HAI

NUREMBERG-FILM.COM

WRITTEN FOR THE SCREEN
AND DIRECTED BY JAMES VANDERBILT

SONYCLASSICS.COM

© COPYRIGHT 2025 MONOLITH FILMS, LLC. ALL RIGHTS RESERVED.

W KINACH OD 28 LISTOPADA

SCENARIUSZE LEKCJI · MATERIAŁY EDUKACYJNE
dla klas 7-8 szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowe

O AUTORZE:

Norbert Bączyk

Historyk wojskowości i popularyzator historii, współautor Podcastu Wojenne Historie. Autor kilkunastu książek i licznych artykułów poświęconych różnym aspektom II wojny światowej i wojskowości współczesnej, w tym naukowych „Dawid kontra Goliat”, „Terror niemiecki w Powiecie Garwolin 1939-1944”, stypendysta i uczestnik projektów naukowych z zakresu II wojny światowej Instytutu Pileckiego, Muzeum Powstania Warszawskiego czy Akademii Sztuki Wojennej, wieloletni redaktor naczelny takich czasopism jak „Poligon”, „Wozy Bojowe Świata”, „Przegląd Sił Zbrojnych”.

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT 1.

CZY CZŁOWIEK ZNANY I SŁAWNY JEST DOBRYM WZOREM DO NAŚLADOWANIA?

PRZEDMIOT: język polski, historia, godzina wychowawcza

GRUPA WIEKOWA: 7-8 klasa szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowe

AUTOR: Norbert Bączyk

CELE ZAJĘĆ:

- uświadomienie uczniom, że nie każdy sławny człowiek jest godny naśladowania i zaufania; wykształcenie u uczniów krytycznej postawy wobec ludzi znanych, bogatych czy na różne sposoby wpływowych
- wskazanie mechanizmów zachowań, wyjaśnienie ich uczniom
- ukazanie uczniom analogii między problemami i zachowaniami ludzi współczesnych a problemami i zachowaniami postaci historycznych
- nauka formułowania własnego zdania, jego obrony w dyskusji
- pobudzenie uczniów do refleksji sprzyjającej dojrzewaniu moralnemu, emocjonalnemu i intelektualnemu

CZAS ZAJĘĆ: 45 minut, jedna godzina lekcyjna

METODY PRACY: prelekcja, rozmowa kierowana, dyskusja

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE: film „Norymberga”, USA 2025, reż. James Vanderbilt

PRZEBIEG ZAJĘĆ

WSTĘP

Przypomnienie przez nauczyciela jednego z tematów z obejrzanego właśnie filmu „Norymberga”, wedle poniższej narracji:

W opartym na faktach filmie „Norymberga” amerykański lekarz wojskowy, psychiatra Douglas M. Kelley, pracując na rzecz Międzynarodowego Trybunału Wojskowego bada schwytanych czołowych przywódców państwa niemieckiego ery nazizmu, w tym marszałka Rzeszy, Hermanna Göringa, najwyższego rangą wciąż żywego nazistę.

Kelley czasowo ulega pewnej fascynacji postacią Göringa, ponieważ ten był jeszcze niedawno jednym z wpływowych przywódców wielkiego i potężnego państwa, najwyższym dowódcą sił powietrznych, strategiem, koneserem sztuki i bożyszczem tłumów. Kelley nie tylko dostrzega w zbrodniarzu człowieka, ale także chcąc poznać jego psychikę i charakter, ulega jego charyzmie, a nawet darzy go respektem.

Göring w filmie Vanderbilta, tak jak zapamiętał go Kelley, i jak całość przedstawił w książce „Norymberga. Naziści oczami psychiatry” Jack El-Hai, na bazie, której zrealizowano „Norymbergę”, pokazany jest w kontrze do innych nazistów jako człowiek inteligentny i przenikliwy, skrywający wiele tajemnic, które Kelley pragnie poznać.

Kelley zdaje się ulegać pewnej fascynacji postacią Marszałka Rzeszy, z czym nie zgadzają się do końca inni wojskowi psychiatrzy, w tym Gustave Gilbert. Spór między oboma lekarzami w zakresie metod pracy w nieco zdynamizowanej formie ukazano w filmie.

Nauczyciel może w tym miejscu przypomnieć uczniom podstawowe informacje o Douglasie M. Kelley'u i Hermannie Göringu.

A man with dark hair, wearing a dark leather jacket over a light-colored shirt and a dark tie, is looking off to the side with a serious expression. The background is dark and out of focus, showing some industrial or institutional structures.

Douglas M. Kelley

Wówczas 33 letni amerykański lekarz wojskowy, psychiatra, badający czołowych przywódców państwa niemieckiego sądzonych przez Międzynarodowy Trybunał Wojskowy w Norymberdze w latach 1945-1946. Kelley badał 22 czołowych nazistów, co potem zawarł w książce „22 Cells in Nuremberg: A Psychiatrist Examines the Nazi Criminals”. Sformułował pogląd, że przywódcy Rzeszy byli pod względem psychicznym ludźmi normalnymi i że w każdym narodzie, w określonych sytuacjach, tacy ludzie mogą dojść do władzy. Był gorącym przeciwnikiem wszelkiej segregacji i rasizmu, które wówczas były wyraźne i silne także w jego ojczyźnie.

Hermann Göring

Pilot wojskowy z czasów I wojny światowej, bohater wojenny, czołowy przedstawiciel ruchu narodowo-socjalistycznego w Niemczech w latach 1923-1945, pomógł Hitlerowi w budowie partii, drodze do władzy i jej zdobyciu. Bezwzględny wykonawca wszelkich rozkazów Hitlera, znany z powiedzenia, „że jego sumieniem jest Adolf Hitler”. Dowodził czasowo SA, następnie przewodniczący Reichstagu, Premier Prus, twórca tajnej policji Gestapo, Minister Lotnictwa, dowódca Sił Powietrznych w ramach Wehrmachtu, Marszałek Rzeszy, marszałek polny, czołowy dowódca wojskowy Niemiec w czasie II wojny światowej. Odpowiedzialny za szereg procesów ludobójczych, wyzysk państw podbitych, gospodarkę rabunkową całej Europy. Uwielbiał przepych i bogactwo, z czego był znany w okresie władzy nazistów w Niemczech. Uważany był przed wojną powszechnie, ale fałszywie, za „nazistę umiarkowanego” i „czarującego polityka z wyższych sfer z nienagannymi manierami”. W ocenie kilku psychiatrów z Norymbergi, sadystyczny egotysta i agresywny psychopata.

ROZMOWA O FILMIE

ETAP I

Nauczyciel podejmuje z uczniami rozmowę na temat wybranych wątków filmu. Nawiązuje do widocznej w filmie fascynacji zbrodniarzem, ale i swym pacjentem, ze strony amerykańskiego lekarza.

- Czy uczniowie zauważyli i zgadzają się z opinią, że w pewnym momencie Kelley ulega pewnemu zafascynowaniu Göringiem i zbliża się do niego na poziomie emocjonalnym?
- Czy mogliby wskazać tego przykłady, które widzieli w filmie?
- A może mają zdanie przeciwne?

Trwająca kilka minut dyskusja na powyższy temat. Na końcu nauczyciel wyjaśnia, jeśli pozostaje to tematem kontrowersji, że zafascynowanie postacią niemieckiego zbrodniarza miało faktycznie miejsce w przypadku amerykańskiego psychiatry. Opisał więźnia jako „błyskotliwego, odważnego, bezwzględnego i sprytnego”.

Ta fascynacja nigdy nie przerodziła się w akceptację, co nauczyciel powinien podkreślić, ale Kelley do końca życia w pełni nie wyzbył się pewnego szacunku dla określonych cech charakteru Göringa, natomiast całkowicie potępiał jego czyny. Za co zapłacił najwyższą cenę.

ROZMOWA O FILMIE

ETAP II

Nauczyciel wyjaśnia, że zainteresowanie osobą znaną i sławną jest powszechnie znanym mechanizmem psychologicznym.

W większości przypadków ta fascynacja dotyczy osób uważanych powszechnie za spełniające normy moralne, odnoszących sukcesy uczciwie i niekrzywdzących innych, sprawiające wrażenie sympatycznych i pozytywnie nastawionych do innych, na przykład w sporcie czy rozrywce, kulturze. Jednak może być także nakierowana na ludzi po prostu odnoszących sukcesy materialne lub zajmujących szczególną pozycję społeczną, na przykład przywódców politycznych uosabiających zbieżne z własnymi poglądy. I że podświadomie osoby znane, sławne, bogate lub takie, które osiągnęły coś w życiu mogą innych onieśmielać w bezpośredniej styczności, budzić w relacji twarzą w twarz respekt, szacunek, w tym swą charyzmą, innymi cechami charakteru lub powszechnie znanymi osiągnięciami, tudzież swą pozycją materialną lub społeczną.

Nauczyciel prosi uczniów, aby zdefiniowali, jak rozumieją takie pojęcia jak **sława, charyzma i respekt**. Następnie rozdaje im lub ukazuje na tablicy definicje słownikowe (**Załącznik nr 1**).

Po wyjaśnieniu pojęć, nauczyciel prosi po kolei każdego z uczniów, aby ci przedstawili jedną osobę, którą uważają za szczególnie sławną, budzącą ich respekt lub mającą charyzmę, a której osiągnięcia lub pozycja społeczna lub materialna budzi ich podziw, chęć naśladownictwa lub chociaż pragnienie posiadania kiedyś w przyszłości podobnego statusu. Może to być sportowiec, aktor, twórca internetowy, przedstawiciele kultury, nauki itp. Następnie prosi, aby każdy uczeń wymienił jedną sławną, bardzo znaną osobę z historii powszechnej. W tym przypadku punktem odniesienia ma być sama sława, pamięć historyczna, znaczenie dla historii i rozpoznawalność po dziś dzień, a nie wyłącznie podziw czy pozytywne uczucia i pozytywna pamięć.

Celem zasadniczym tej części lekcji jest zwrócenie uwagi uczniów na niejednoznaczność takich pojęć jak sława (rozpoznawalność), charyzma i respekt, bowiem mogą one odnosić się do osób społecznie niebezpiecznych i groźnych dla innych.

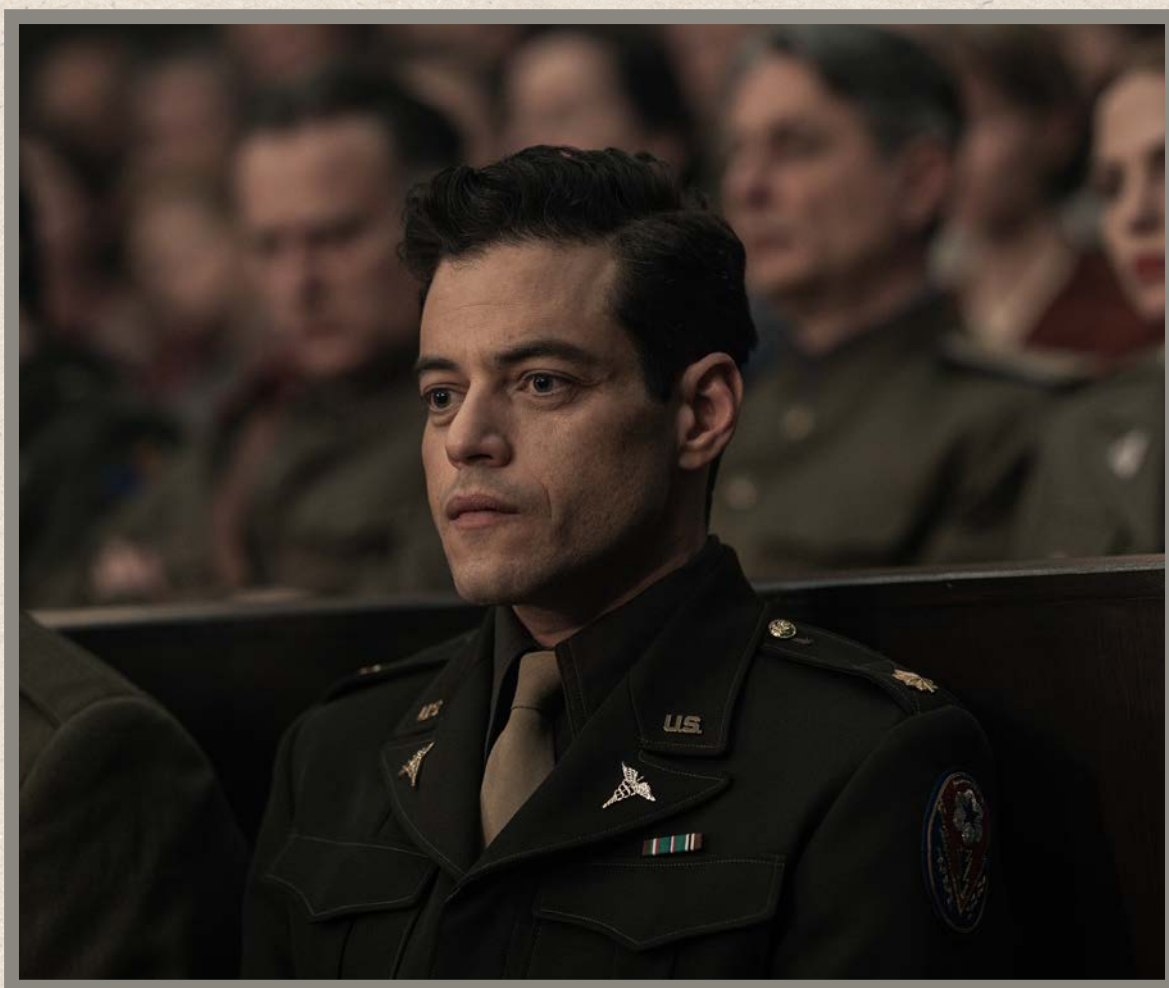
ROZMOWA O FILMIE

ETAP III

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że amerykański psychiatra w kontakcie z Göringiem odczuwał takie uczucia jak onieśmienie i fascynacja, bowiem obcował z kimś sławnym, a jeśli sławny kojarzy się z definicji pozytywnie, to nie sławnym, ale powszechnie znanym i rozpoznawalnym, mającym charyzmę i budzącym respekt, z kimś, kto swymi czynami zapisał się w historii, choć nie uczynił dla świata niczego dobrego, a wprost przeciwnie, wiele złego.

Nauczyciel przypomina uczniom, że **rozpoznawalność (sława), charyzma czy respekt** nie towarzyszą wyłącznie ludziom kojarzonym pozytywnie, że zwłaszcza w polityce, w historii sławę i pamięć zdobyli ludzie często okrutni i bezwzględni.

Nauczyciel wyjaśnia, że choć niemiecki polityk był więźniem i został oskarżony o zbrodnie, ponieważ onieśmiał amerykańskiego lekarza, ponieważ tak czy inaczej był sławny/znany na cały świat, niegdyś potężny i bajecznie bogaty. Posiadał wiedzę i informacje, które dostępne były tylko nielicznym, miał dostęp do największych tajemnic Niemiec, a jednocześnie w kontaktach osobistych sprawiał wspomniane już wrażenie „błyskotliwego, odważnego, bezwzględnego i sprytnego”.

ROZMOWA O FILMIE I POSTAWACH

ETAP IV

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że także dziś wiele osób, które odniosły sukces, są znane, bogate, mają charyzmę i budzą respekt, nie są osobami godnymi naśladowania, a do swych sukcesów mogły dojść nieuczciwie lub w kontrowersyjny sposób.

Nauczyciel prosi, aby każdy uczeń wymienił znaną sobie jedną postać współczesną, która jest znana, może być bogata lub mieć wpływ itp., a która zdaniem ucznia nie jest dobrym wzorem do naśladowania. Nauczyciel powinien zasugerować uczniom w odpowiedziach wskazanie osób z kultury masowej, sportu, mediów, osób mających wpływ, oddziaływanie na uczniów, z ich kręgu kulturowego i wiekowego, a nie np. osób z polityki.

Taka dyskusja/rozmowa ma na celu wskazanie postaw patologicznych lub niepożądanych wśród np. twórców SM, muzyki czy sportu, którzy swoje zasięgi i rozpoznawalność zdobywają na wątpliwych, także pod względem etycznym, treściach lub takimi też zachowaniami.

Nauczyciel wskazuje, że pomimo to budzą one niezdrowe zainteresowanie, mimo formalnego potępienia lub dystansowania się od ich czynów, a nawet fascynację.

~ SŁAWA ~

wielki rozgłos zdobyty talentem,
wielkimi czynami, zasługami itp.,
opinia o kimś, o czymś, zwłaszcza dobra

~ RESPEKT ~

(dawniej: BOJAŻŃ)

szacunek w odniesieniu do jakiejś osoby,
przedmiotu bądź siły połączony z onieśmieleniem,
czasem też z lękiem

~ CHARYZMA ~

szczególne cechy osobowości,
którym osoba je posiadająca zawdzięcza
autorytet u ludzi i wpływ na nich

SCENARIUSZ LEKCJI

TEMAT 2. *DYLEMAT Z NORYMBERGI. CZYLI CZYM RÓŻNI SIĘ PRAWO OD SPRAWIEDLIWOŚCI?*

PRZEDMIOT: język polski, historia, godzina wychowawcza

GRUPA WIEKOWA: 7-8 klasa szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowe

AUTOR: Norbert Bączyk

CELE ZAJĘĆ:

- ukazanie złożoności procesu zbrodniarzy wojennych w Norymberdze
- zwrócenie uwagi na wciąż istniejący spór moralny i prawny dotyczący procesu w Norymberdze
- ukazanie uczniom analogii między problemami i zachowaniami ludzi współczesnych a problemami i zachowaniami postaci historycznych
- nauka formułowania własnego zdania, jego obrony w dyskusji
- pobudzenie uczniów do refleksji sprzyjającej dojrzewaniu moralnemu, emocjonalnemu i intelektualnemu

CZAS ZAJĘĆ: 45 minut, jedna godzina lekcyjna

METODY PRACY: prelekcja, rozmowa kierowana, dyskusja

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE: film „Norymberga”, USA 2025, reż. James Vanderbilt

PRZEBIEG ZAJĘĆ

WSTĘP

Przypomnienie przez nauczyciela jednego z tematów z obejrzanego właśnie filmu „Norymberga”, wedle poniższej narracji:

W opartym na faktach filmie „Norymberga” ukazany zostaje spór prawny i etyczny, jak należy osądzić przywódców nazistowskich Niemiec, skoro nie istniały wówczas międzynarodowe prawa, które proces tego rodzaju mogłyby w pełni sankcjonować. Po dziś dzień jest to zagadnienie podnoszone przez rewizjonistów i negacjonistów zbrodni nazistowskich lub winy państwa niemieckiego za II wojnę światową, iż czołowi politycy i wojskowi Rzeszy Niemieckiej zostali osądzeni rzekomo nielegalnie, przez zwycięzców, a nie niezależny sąd lub trybunał, a sam proces miał charakter precedensowy, z powołaniem się na normy nieuwzględnione wcześniej w prawie międzynarodowym. Zagadnienie to znajduje szerokie ujęcie w filmie, a postacią uosabiającą owe kontrowersje i chęć znalezienia właściwej podstawy prawnej do wymierzenia sprawiedliwości jest główny amerykański prokurator z Norymbergi, Robert H. Jackson, brawurowo zagrany przez Michaela Shannona.

Za procesem optowały przede wszystkim władze USA i ZSRR, odrzucając obiekcje ze strony polityków brytyjskich i francuskich o charakterze czysto formalnym w zakresie prawa, iż brak formalnych podstaw do takiego procesu, ale oczywiście nie do wymierzenia kary niemieckim, nazistowskim zbrodniarzom.

Lista takich zbrodniarzy powstała jeszcze w czasie wojny, i na łamach radia i prasy w czasie II wojny światowej przedstawiciele państw zachodnich ostrzegali przywódców Niemców, że poniosą po wojnie karę za swe zbrodnie. Zagadnieniem nie była zatem sama kara, a zatem wymierzenie sprawiedliwości, lecz prawne ramy samego wymierzenia kary.

Nauczyciel może w tym miejscu przypomnieć uczniom podstawowe informacje o postaci amerykańskiego prokuratora Roberta H. Jacksona.

Robert Houghwout Jackson

Prokurator generalny USA w latach 1940-1941, sędzia Sądu Najwyższego w latach 1941-1954, to jest do swojej śmierci (sędzią Sądu Najwyższego w USA jest się dożywotnio i jest to stanowisko, z którego żaden polityk, w tym prezydent, nie może odwołać sędziego). Nominowany na głównego oskarżyciela ze strony USA w sprawie sądenia zbrodni wojennych przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze. Wybitny prawnik amerykański.

ROZMOWA O FILMIE

ETAP I

Nauczyciel cytuje słowa ówczesnego prezydenta USA, Harry'ego Trumana:

*Żywimy głęboką nadzieję, iż publiczne ujawnienie winy tych złoczyńców wywoła w masach naszych byłych wrogów powszechny i trwały wstręt do wojny, militaryzmu, agresji i rasy-
stowskich koncepcji wyższości jednych narodów nad innymi.*

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie:

- Jak rozumieją słowa amerykańskiego prezydenta?
- Do kogo zwraca się Truman, co jest celem procesu?
- Czy celem procesu jest tylko osądzenie bezpośrednich winnych, czy też coś więcej?

Dyskusja powinna zająć kilka minut. Uczniowie wyjaśniają, jak rozumieją słowa prezydenta USA i zasadniczy cel procesu. Nauczyciel wyjaśnia, że proces i nagłośnienie zbrodni przywódców Niemiec miało stanowić wstrząs dla niemieckiego narodu i przestrożę na przyszłość zarówno dla niego, jak i dla przywódców każdego innego państwa, którego władcy sprowokowaliby w przyszłości nową wojnę światową.

ROZMOWA O FILMIE

ETAP II

Nauczyciel wyjaśnia, że wojny jako zjawisko nie były i nadal nie są prawnie zakazane.

Ponadto przed sądem/trybunałem w Norymberdze postawiono niektórych najwyższych przywódców Rzeszy, ale też ludzi w hierarchii stojących nieco niżej i wykonujących ich rozkazy, np. dowódców wojskowych, co wywołało protesty wojskowych państw zwycięskich, bowiem argumentowano, że żołnierze wykonują rozkazy polityków.

Ostatecznie jednak proces w Norymberdze dotyczył całego kierownictwa państwa, któremu postawiono zarzut planowania wojny napastniczej, planowania i podżegania do wojny, ale przede wszystkim zbrodni przeciwko ludzkości, zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko pokojowi. A zatem zarzutem nie była sama wojna, ale zamiar wywołania wojny o niewyobrażalnym zasięgu, której celem był podbój dużej części świata, toczony bez poszanowania jakichkolwiek praw ludzkich, w tym całych narodów do istnienia. Innymi słowy Niemcy pod wodzą nazistów toczyły wojnę ludobójczą o niespotykanym nigdy wcześniej okrucieństwie, porównywalnym tylko do dawnych wojen starożytnych lub bezwzględnych nowożytnych podbojów kolonialnych, gdzie eksterminowano całą ludność zastaną, a które to metody w XX wieku uznano już za cywilizacyjnie niedopuszczalne.

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że to co wydarzyło się w II wojnie światowej przerosło istniejące wówczas prawo międzynarodowe, prawo stanowione, a jednocześnie wymagało wymierzenia sprawiedliwości.

Nauczyciel prosi więc uczniów, aby:

- zdefiniowali czym jest ich zdaniem **prawo**
- a czym **sprawiedliwość**
- lub też wskazali różnice między tymi pojęciami, tak jak je rozumieją

Następnie rozdaje lub ukazuje na tablicy definicje słownikowe (**Załącznik nr 1**). Nauczyciel wyjaśnia, że prawo nie zawsze musi być sprawiedliwe, że pojęcie sprawiedliwości jest uniwersalne i rozumiane instynktownie, ale zagadnienia prawa zależą już od ściśle zdefiniowanych i skodyfikowanych reguł. Można je spisać, można je modyfikować, ale prawo staje się obowiązującym dopiero po jego spisaniu, sprawiedliwość zaś ma charakter uniwersalny.

Następnie nauczyciel wyjaśnia, że istnieją także takie pojęcia jak:

- **prawo stanowione**
- **prawo naturalne**

Nauczyciel pyta uczniów, z czym kojarzą się im te pojęcia, jak je rozumieją, w tym różnice. Następnie, po zebraniu odpowiedzi lub sugestii, ukazuje definicje (**Załącznik nr 2**).

Następnie nauczyciel zadaje pytanie:

- czy zatem niemieckich, nazistowskich zbrodniarzy osądzono w Norymberdze wedle **prawa stanowionego, czy naturalnego?**

Uczniowie odpowiadają, co ma na celu sprawdzenie, czy rozumieją myśl zasadniczą przekazu.

ROZMOWA O FILMIE

ETAP III

Nauczyciel wyjaśnia, że proces w Norymberdze wywołał wielką dyskusję na temat tego, czym był nazizm i czy ustanowione za jego czasów w Niemczech prawa, oparte o rasizm i skrajny szowinizm nacjonalistyczny, godzące w fundamentalne poczucie ludzkiej sprawiedliwości, uznać można za prawo.

Nauczyciel zadaje w tym kontekście uczniom pytanie:

- czy ich zdaniem można ustanawiać prawa stojące w rażącej sprzeczności ze sprawiedliwością i moralnością?

Dyskusja powinna potrwać kilka minut.

Następnie wyjaśnia, że po II wojnie światowej uznano, że takie skrajne prawa ustanowione w Niemczech za rządów nazistów uznano za anty-prawo (ustawowe bezprawie).

Nauczyciel przekazuje uczniom następujący tekst wybitnego niemieckiego prawnika, antynazisty Gustava Radbrucha, który tak skomentował nazistowską niesprawiedliwość prawną:

Gustav Radbruch

Pięć minut filozofii prawa

Czy prawo, które jest niesprawiedliwe, szkodliwe lub po prostu złe wolno przypisać moc obowiązująca, aby uczynić w ten sposób zadość wymaganiom bezpieczeństwa prawnego? Czy może trzeba mu tej mocy odmówić, jeśli pomogłoby to zapobiec niesprawiedliwości i szkodliwości społecznej?

Prawnicy i obywatele muszą w swojej świadomości głęboko zakotwiczyć, że możliwe są prawa przechodzące wszelką miarę niesprawiedliwości i szkodliwości społecznej, prawa, którym należy odmówić nie tylko mocy obowiązującej, lecz także wszelkiego charakteru prawnego.

Gustav Radbruch

Ustawowe bezprawie i ponadustawowe prawo

Konflikt między sprawiedliwością a bezpieczeństwem prawnym dałby się rozstrzygnąć w ten sposób, że prawo stanowione, gwarantowane przez ustawy i władzę zachowałoby prymat nawet mimo niecelowości i niesprawiedliwej treści – z wyjątkiem sytuacji, kiedy ustawa w stopniu tak nieznośnym przeczy sprawiedliwości, że ta ostatnia musi ostatecznie przeważać nad „prawem niesprawiedliwym”. Nie da się ostrzej odgraniczyć przypadków ustawowego

bezprawia od praw, które obowiązują mimo niesprawiedliwej treści; da się jednak przeprowadzić ścisłą granicę tam, gdzie nikt nie dąży do sprawiedliwości i gdzie ustawodawstwo świadomie ignoruje równość, która jest jądrem sprawiedliwości; wówczas bowiem ustawa nie jest li tylko „prawem niesprawiedliwym”, lecz traci w ogóle rangę i charakter prawa. [...] „Prawo” narodowego socjalizmu wyłamywało się spod wymogu sprawiedliwości nakazującego mierzyć równych równą miarą. W rezultacie utraciło ono wszelką naturę prawną: nie było już nawet prawem niesprawiedliwym, lecz przestało być w ogóle prawem.

1. Uczniowie powinni otrzymać czas na zapoznanie się z cytatami i zastanowienie się (indywidualnie bądź w grupach) jak należy rozumieć zawartą w nich tezę, że prawo krańcowo niesprawiedliwe nie jest w ogóle prawem.
2. Następnie na forum klasy należy przeprowadzić dyskusję, w której uczniowie podzielą się wnioskami, zaś nauczyciel wytłumaczy ewentualne niejasności.

~ PRAWO ~

spisany i powszechnie uznawany
ogół przepisów i norm prawnych
regulujących stosunki między ludźmi

~ SPRAWIEDLIWOŚĆ ~

stała i niezmienna wola
przyznania każdemu należnego mu prawa
(definicja wedle prawa rzymskiego),
uczciwe, prawe zasady, oparte na zasadach
bezstronności i powszechnie przyjętej moralności,
zakładające równe i uczciwe potraktowanie wszystkich,
wedle ich faktycznych zasług, win i praw.

~ PRAWO STANOWIONE ~

(lub: PRAWO POZYTYWNE)

normy prawne ustanowione
przez organy państwowe (lub międzynarodowe)
regulujące działanie tych organów
oraz stosunki między obywatelami państwa

~ PRAWO NATURALNE ~

wyrażane w powszechnych intuicjach
normy moralne obowiązujące
niezależnie od ludzkich praw spisanych,
kultury, konwencji czy poglądów,
niczym prawa przyrody

Monolith Films Sp. z o.o.

Karolina Skriabin

Koordynator Projektów Edukacyjnych

karolina.skriabin@monolith.pl

tel.: +48 22 122 05 33 kom.: +48 662 287 445

www.kinoklasa.pl www.monolith.pl

Opracowanie merytoryczne:

Norbert Bączyk

SKONTAKTUJ SIĘ Z KINEM!

WYBIERZ DATĘ I GODZINĘ SWJEGO POKAZU!

